

I O s a. Muistelmat Suomen vapaussodasta.
=====

1. Liittymiseni Hämeenlinnan suojeluskuntaan. Paikallistapahtumia ennen vapaussotaa.

Hämeenlinnan suojeluskunta perustettiin syksyllä 1917. Tietämäni mukaan kuitenkin vasta Mommilan tapahtumien jälkeen sen jäsenmäärä tuntuvammin kasvoi, sillä tapaus kuohutti mieliä paikkakunnalla. Siinä oli jo läheltä jouduttu kokemaan odotettavissa olevien vallattomuuksien ja venäläisten pistinten turvissa nousevan suomalaisen svabodan esimakua.

Suojeluskunta syntyi, kasvoi ja toimi salaisesti. Jäsenten liittyminen tapahtui pääasiassa niin, että aikaisemmat jäsenet toivat luotettuja tuttaviaan salaisiin harjoitustilaisuuksiin. Minun esittäjänäni oli nykyään LAs. 5:ssä palveleva majuri Einar N u o - t i o. Liittymiseni Hämeenlinnan suojeluskuntaan tapahtui tammikuun alussa 1918.

Suojeluskunnan hankkimat aseet pidettiin koossa Skogster'in liikkeessä, mutta kun tammikuun lopulla Hämeenlinnan punainen kaarti lienee saanut vihiä niiden olemassaolosta ja ryhtyi niitä etsimään, vaihdettiin säilytyspaikka tietämäni mukaan lyseolle ja 27.l.kaupungin ulkopuolelle, Ellilän kartanoon.

27. 1. hälytettiin suojeluskunta ja kokoontumispaikaksi oli määrätty Ellilän ja Metsäkylän kartanot. Paikalle oli kertynyt n. satakunta suojeluskuntalaista neuvottelemaan vastaisista toimenpiteistä. Talot lähivarmistettiin.

Kokoontumisen tarkoituksena oli lähteä jo samana yönä pyrkimään pohjoista kohti, mutta kun suurin osa

suojeluskuntalaisista ei tiennyt kokoontumisen tarkoitusta ja olivat valmistautumattomia, luovuttiin aikeesta. Kiväärit kuitenkin jaettiin kunkin itsensä säilytettäväksi ja piilotettavaksi, jotta näin saataisiin niistä edes osa kuljetetuksi valkoiselle rintamalle ja ennen muuta siksi, että koko varasto uhkasi joutua punaisten käsiin, sillä sk:n kokoontuminen ei ollut jäänyt heiltä huomaamatta. Paikkakunnan punaiset pitivät samana iltana kokoustaan läheisellä työväentalolla ja arveltiinpa jo mahdollista yhteenottoakin. Punaiset hajaantuivat kuitenkin puolen yön aikaan huudellen vain uhkauksia ja kompasanoja vartiomiehille.

Aamuhämärissä marssi aseistettu sk-osasto takaisin, hajaantuen kaupunkiin, saamatta lähempiä toimintaohjeita.

28. 1. valtasi Punakaarti Hämeenlinnan.

Suojeluskuntalaiset kokoontuivat pieninä ryhminä eri puolella kaupunkia odottamaan toimintamääräyksiä.

29. 1. lähetit tulivat ja menivät. Ne toivat epämääräisiä toimintaohjeita, miten, milloin ja mitä teitä olisi lähdettävä pohjoista kohti. Vielä kerran suunniteltiin ja käskettiin kokoontumaan yhteistä matkaa varten pohjoiseen, mutta heti kun käsky oli tullut, tuli vastakäsky, ettei missään nimessä saanut lähteä suurempana joukkona, vaan kukin pyrkiköön miten parhaaksi katsoo, mieluummin Päijänteen puolelta, ja jos voi, vieköön aseensa mukanaan. Se oli Hämeenlinnan sk-johdon viimeinen käsky ennen vapaussotaa.

2. Matka "punaisesta Suomesta" valkoisten rintamalle.

Sk-johto oli jättänyt miehensä omin neuvoin selviytymään, antaen vain ylimalkaisia hätäisiä toimintaohjeita. Tämä ratkaisu lienee kuitenkin ollut paras, Näin välttyttiin mahdollisesti toisesta "Suinulan veri-

löylystä" sillä vaikka aseita olikin aika runsaasti, ei patruunoita m.m. itävaltalaisiin kivääreihin ollut kuin kymmenkunta kappaletta asetta kohti.

Päätin pyrkiä valkoisten rintamalle niin nopeasti kuin mahdollista, hankkia matkalle luotetun toverin, sekä mikäli mahdollista, matkalla käydä asiasta ilmoittamassa kotonani Toijalassa.

Suunnittelin matkan yhdessä koulutoverini, nykyisen Ilm.VE:ssa palvelevan kapteeni Martti K i l v e n kanssa. Ensiksi tuli pyrkiä junalla ainakin Toijalaan asti ja sieltä jatkaa tuttavien opastamana ja kyyditsemänä pitäjältä pitäjään, Jämsään saakka.

Rautateitse sai kaupungista poistua ainoastaan punakaartin luvalla, mutta kun koulut olivat keskeytetyt, oli koululaisten suhteellisen helppo saada lupalippuja 30.1. kuluessa. Määräamisvaltansa lomoissa elävät "toverit" näyttivät niitä kirjoittelevan valkoistenkin puolel-le. Niin lähti moni suojeluskuntalainen m.m. toverini ja minä Hämeenlinnan vallankumouskomitean matkapassi taskussa halki "punaisen Suomen" Pohjanmaata kohti. Täydensin muutamalla sanalla lupalippujamme, liite n:o I ja matka näytti täysin turvatulta lopulliseen päämäärään saakka.

Lähdimme kaupungista 30.1. iltajunalla Toijalaan. Lupaliput tarkastettiin, kaikki oli kunnossa. Toijalassa poistuimme junasta ratapihalle näyttäytymättä kenellekään jotta omaisemme saisivat olla meidän takiamme myöhemmillä tutkimuksilta rauhassa. Aamuyöstä lähdimme kylästä metsien kautta hiihtämään, sillä tiet olivat punaisten vartioimat, sovittuun kohtaupaikkaan Järvihaaviston kartanoon, Liite n:o II.

Pyysin kotiväkeäni heti aamun koittaessa kehoittamaan eräitä Toijalan suojeluskunnan johtomiehiä järjestämään paikkakunnan miesten pohjoiseen lähdön jo samana päivänä, mutta koulupojan neuvot herättivät vain heikkoa

vastakaikua ja monet myöhästyneistä saivat hengellään maksaa hitautensa.

Varhain 31. 1. aamulla saavuin sovittuun kohtauspaikkaan. Isäntäväki täällä, kuten myöhemmin muuallakin, järjesti suopeasti ja nopeasti kyytimme. Ajoimme koko päivän ja sitä seuraavan yön pysähtyen vain kyyditysvaihtojen aikana. Matka sujui häiriöttä Viialan - Pälkäneen - Kangasalan - Eräjärven - Luopioisten Kuoreveden kautta Mänttään, Liite n:o II. Kangasalan ohi ajaessamme kuulimme kaukaa kivääri - ja konekivääriamuntaa, "Suinulan verilöyly" oli käynnissä. Länkipohjasta alkain liittyä matkaseuraksemme tämän tästä uusia rekiä ja Kuorevedellä Kälhissa oli niitä kokonainen karavaani tulijoita vastaanottamassa. Siellä seisoivat valkoiset vartiat jo tiepuolella.

3. Mänttä. Yleishyökkäyksen valmisteluvaihe. V. Mäntän pataljoona.

Se osa Kalhiin kokoontuneista etelä-Hämeen suojeluskuntalaisista, joihin minä kuuluin, jatkoi matkaansa Mänttään, liittyen siellä luutn. L i n d e n' in (eversti Väinönheimon) komennossa oleviin valkoisiin joukkoihin ja muodostaen oman : "Hämeenlinnan osaston" Mikäli muistan, suoritettiin jo ensimmäisinä päivinä jonkinlainen ryhmäjako ja minun lähimmäksi esimiehekseni tuli ent. Suomen sotaväen aliupseeri, maanviljelijä J u n t u l a, Hauholta, jäyhä, isällinen holhooja.

Alkupuoli helmikuuta meni paikallisissa vartiotoiminnoissa. Vakavampi aktiivinen "tukikohdan" ulkopuolella esiintyminen ei ollut mahdollistakaan aseiden puuttuessa. Kivääreitä oli vähän. Ne olivat kollektiiviseistusta ja seurasivat m.m. vartion vaihdossa vaihdolta toiselle. Ulkovartiot ainoastaan olivat kivääreillä aseistetut. Sisävartioilla olivat lyhyet aseet, kun

Liite No I

S. M. L. J. 1918
S. M. L. J. 1918

J ä l j e n n ö s

Tämän omistaja Jonni Tuominen oikeutetaan matkustamaan
H:linnasta Toijalaan 30 tai 31 p:nä (lisäys: ja sieltä
Jämpsään).

Hämeenlinna 30 Tammiukuuta 1918.

HÄM ENL INNAN VALLANKUMOUSKOMITTEA.

Oikein jäljennetty:
Joensuu, 10.3.36.

T. J. K. HÄMEEN PATALJONNAN
esikunnan leima.

Kapteeni 
Yöupseeri.

